

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyilttér- és felszólaulások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petitsor terfogatá 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönbén minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legezészerűben posta utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Egy politikai egyesület — szoknya alatt.

Ilyen is van Magyarországon. — Van egy titkos tót nemzeti párt, mely a tót ajku békés polgárokból egy külön álló tót nemzeti alakítását tűzte ki feladatául, mely őket elvonni igyekszik a magyar nyelv és haza, a testvériség, egyetértés és békeközség köleség szeretetétől s a melynek titkos működését — a Trenésben megjelenő „Svornost“ hazafias tót lap közleményei nyomán — elég érdekesnek tartom a magyar közönség előtt is, mely tót lapokat nem igen olvas, lealézni. s a szoknyás egyesületre ugy a magyar kormány, mint a közönség figyelmét felhívni. Mióta a volt turóc-szentmártoni tót „Maticát“ névleg eltemették, azóta a szintén T.-Sz.-Mártonban, hol a magyar kormánynak már mégis nagyobb rendet kellene csinálnia a panszlávokkal, székelv és működő „Živena“ nevű nőegylet képezi a panszláv társulásnak és agitációnak központját, szívet, lelkét, mely nem egyéb, mint a „Matica“ helyettese. — A párt ezt titkolja, tagadja, mi abból is kitűnik, hogy a régi „Maticát“ „Živena“-nak keresztelték el s igen ügyesen és fortélyosan nőegyletté kanonizálták.

De hát a szög mindig kibúvik a zsákból. — Határozottan állíthatom, hogy ama „Živena“ nőegylet nem egyéb politikai egyesületnél, a melynek szoknyája alól, ép ugy, mint a megboldogult „Maticá“-nál történt, politikai, a hazára nézve veszedelmes elvek terjesztetnek.

Nem tudom, van-e ez egyesület titkos működéséről a turóc-megyei hatóságoknak, vagy a magyar kormány tudomása? Ha nincs, ez alkalommal a „Živena“ f. é. augusztus 6-án T.-Sz.-Mártonban tartott évi közgyűlésére vezérlem figyelmét. — Aztán meglátják, hogy az eltemetett „Matica“ a „Živena“ szoknyája alatt szépecskén feltámadt.

Közgyűlésről szóló tót tudósításukban — a mint a „Svornost“ írja — magok a „Národoveok“ természetesen rólunk magyarokról így nyilatkoznak: „Hát nyomnak bennünket, de el nem nyomnak. — A tótok legnagyobb keresztviselésének idejében, hol a nemzeti érzelmek nyilvánítása annyit tesz, mint kitenni magát az üldözöttségnek, a „Živena“ közgyűlése annyi tót vendéget, ki nemzetéhez hű,

hívott össze, a mennyit városunk (T.-Sz.-Márton) csak is a „Matica“ közgyűléseinek idejében látott. — Kétségkívül ilyen hű vendégei voltak Gömör-megyéből is a híres T.-Sz.-Mártonnak, a kiknek neveit ez alkalommal elhalgatom.“

S viszont egy másik helyen így nyilatkoznak: „Délután két órakor ebéd volt; jó ebéd, a t.-sz.-mártoni szlecsnák (kisasszonyok) kiszolgálata s Pityo zenéje mellett (Pityo az ő nemzeti zenészek) szétáradoztak a toasztok; . . . Melferber Zs. bíró ur T.-Sz.-Márton város nevében a „Živenát“ köszönté fel, a nevelés fontosságát, mint a nemzeti fejlődésnek legfontosabb alapját, hangoztatván. — Törekvéseikért s azok képviselőiért üritettek poharat, továbbá (következik 13 név); azután tót nemzeti színben (kek) felöltözött s kiszolgáló szlecsnák álltak elő. — 19 távirati üdözlet érkezett, 17 Csehországból, 2 Magyarországból. Ebéd mellett 200-nél jóval több személy ült. — A „Travnice“ (tót nemzeti dalok, melyekről a köznépek fogalma sincs, azokat soha se nem hallja, nem dalolja, ha csak ezekkel is nem verbuválnak) eljátszása mellett a 85 éves Pityo annyira megvolt hatva, hogy könnyezett.“ Eddig az idézett tudósítások.

A tulajdonképeni közgyűlésről a „Národoveok“ nyilvánosan csak annyit jelentenek, hogy Pieter A. titkár jelentésében rövid képét adta annak, a mi a megerősített szabályok értelmében eddig történt. Innét azonban nem látjuk meg magát a képet. — Annyi bizonyos, hogy a kormány, megerősítván a „Živena“ alapszabályait, megengedte, hogy a „Národoveok“ T.-Sz.-Mártonban magoknak képeket fessenek, de arról fogalma sem volt, hogy a „Živena“ ördögi alakokat fessen, ördögi terveket szőjön mindaz ellen, a mi magyar. Azt a jelentést szóról-szóra szeretnők látni. — Miért nem követeli azt be Turóc-megye törvényhatósága, ha ugyan magát a közgyűlésen megbízható emberrel nem képviseltette.

A jelentés kétségkívül magában foglalja a panszláv diákok, a panszláv politikai egyesületek, melyeknek a bécsi „Tatran“ vagy a „Detvan“, erkölcsi és anyagi segélyezését.

A pénztár állásáról csak annyit jelentenek, hogy az egyesület a jövő évben közszükségletre

400 frtot fog kiadhatni. Hogy mire fogják e pénzt kiadni, arról hallgatnak.

Elhatározták továbbá, hogy a tót irodalmi tevékenységet fejleszteni kell. Hogy mely irányban, arról szintén hallgatnak. — Pedig lényeges dolog tudni: vajjon ez irodalmi tevékenység feladata-e egyes, jelesebb magyar műveket a tót irodalomba való átplántálása, vagy pedig önálló és panszláv szellemű könyveknek szerkesztése és kiadása? a melyeknek hivatása volna azután szítani az egyetlenség és gyűlölet tüzet a magyarok és tótok közt, s szaggatni a szeretet és áldott békeközség szent kötelékét.

Szóval a „Živena“ egyik titkos szabálya: elhallgatni titkos czéljait és törekvéseit.

A „Národoveok“ akezióját nagyon jellemzi azon körülmény, hogy 19 távirat közül 17 Cseh- és Morvaországból s csak kettő volt Magyarországból való, a miből kétszerkettőnek vehető, hogy a hazai panszlávok külföldi panszlávokkal állanak politikai összeköttetésben. — Hát már most t. kormány! nem volna-e itt az ideje valamit tenni, a „Živena“, mint titkos politikai egyesületet szétugrasztani? Minek erősíti meg az ilyen egyelet szabályait? A panszlávok soha sem nyujtanak garancziát arra nézve, hogy egy egyesület szoknyája alatt politizálni nem fognak.

Ajánlom, hogy a magas kormány a „Živenát“, mint feltámadt régi „Maticát“ szintén feloszlatassa. A magyarhoni egyetemes felügyelő pedig okosan és jogosan cselekednék, ha azon ev. pap és tanítókat, felügyelőket vagy bármely egyházi tisztviselőt, kik a „Živena“ említett közgyűlésén tényleg részt vettek, az egyetemes határozat értelmében szigorú kérdőre vonná, mert hogy ide csak panszlávok mennek, kétséget nem szenved. V. L.

Pár szó Torontál-megye felirata érdekében.

Nagy meglepéssel értesültem a „Gömör-Kishont“ augusztus 24-én kelt 34. számából Torontál-megye feliratáról, melyben kisbirtokosaink és kisiparosaink hiteligeny ki-elégítésének megfelelő pénzügyi felállítását s az általános kötelező tüzelési (állami) biztosító életbe léptetését a magyar törvényhozó testülettől kérelmezi, s ezen kérelem támogatására s megújítására más megyéket is felhív. Mely

T Á R C Z A.**Nem ismered . . .**

Nem ismered még e szívet,
Soha meg se ismered!
Más vagyok én, oh egész más,
Mint a többi emberek.

Büszke, ahol kérnem kéne,
De a kérés megaláz,
Zsarnok, a ki feltve őriz
S mégis lábaddal találsz.

Urad, rabod egy személyben,
A mi magad akarod,
Jól tudod te mire képes
Tekinteted, mosolyod!

Sötét szempillád alól egy
Villanás nekem elég;
Bennem is van mint te beuned
Annyi dacz és büszkeség!

Oh, de jusson egy sugár csak
Mosolyodból, ajkadon:
S nincs számomra e világon
Nagyobb kegy és hatalom!

Prém József.

Egy párisi felkelő.

Beszély.

I. rész: A latin negyedben.

Ha a szent Mihály boulevardhoz jobbra a Rue de l'école de Médecinen áthalad az ember, a „latin negyed“

egy részébe ér, hol már kora virradatkor zajtól nyüzsög az egész utca.

Számtalan kávéház van e helyen, s igen ezélszerűen mindenik akként rendezve be, hogy az elkésett vendégek számára egy hátulsó rejtek ajtó mindig nyitva álljon.

Az ablaktáblák becsukva; s míg a rendőség irigylésre méltó resignációval járkal az utcán fel s alá; bent ugyan van dolga a pinczéseregnek.

Sápadt arcú, tétveg tekintetű tanulók képezik leginkább a mulató társaságot. — Hanem azért találhatni nem ritkán nagy nyakkendős, moeskos, piszkos ingű, meglett kornu férfiakat, kiknek egész mivoltjuk, egész magaviseletük magán hordja azt a gondtalan, semmivel sem törődő korhely vonást, azt az akasztófahumort, mely a csapszéknek rendes lakóit, a társadalom e proletárjait annyira jellemzi; kik csak akkor józanok, akkor mértékletesek, ha erszényök üres.

Félreértett lángelmék, kik könyveket írnak, miket senki sem olvas el; képeket festenek, miket senki sem vesz meg.

Lépjünk be egy ilyen kávéházba.

Hossza, de meglehetősen szűk helyiség. A fal mellett kerevetek nyulnak el, míg az előreszen a buffet ékeskedik, hol egy kövér, időseeske hölgy ül, fejé fölött pohárszékben moeskos üvegek, izgató italokkal megtölve.

Padozatnak persze hire sincs. A talaj kikövezett s rajta az évek óta lerakódott por valóságos porréteget képez. A társaságot jelenleg csak négy férfi s két meglehetősen pongyolán öltözött s szétszórt hajfürtű nő képezi.

Politikáról társalognak, igen, politikáról, mert szükség megjegyezni, hogy 1871. február hó végén vagyunk.

— Azt mondod, igen azt mondod önöknek — vevé fel a szót egy nagy szakállu fiatal ember, mialatt lorgnétjét feltéve haragosan körültekintett, — jelenleg a mai körülmények mellett, egyeául a forradalom seghithet rajtunk,

szerintem ez az egyedüli eszköz. — Természetesen oly forradalmat értek, mely gyökeresen megtisztítja a társadalmat.

— Mi volt Robespierre? Egy sentimentalis nyomorult. — Nincs ma ideje a késlekedésnek, gyáva halogatásnak. Tenni gyorsan ez a fő. — Adják kezembe az arisztokrátiát s a klerust, s ezek veszve vannak.

— Ah! forradalomra legkevesebb a kilátás, — választ egy szegényesen öltözött, őszbeborult férfi.

— Higgyen nekem, kedves Rigault, tapasztalatok után beszélék. A ki torlaszok tetején harezolta át a forradalmat, mint 1848-ban, azt sejtelve igen ritkán csalja meg. Sokkal ismerősebb az előjelekkel, mik egy katastróphát megszoktak előzni. Benne van az a páráktól terhes légkörben, megérezhető az a belehelt atomokban.

— Parbleu! csak kezdeni, megindítani kell, — válaszonz Rigault.

— Vagy nem elég ideje készitjük-e már a talajt, s hintjük tele marokkal az eszmék magvát, hogy izmos, terebélyes fáva növekedjék? Van egy sajátos szó, a respública. Bűvös, esabító hatású. Régebbi időkben, igen alkalmas szó arra, hogy elvakítsa, vakon ragadja maga után a tömeget. Elbódítsa a borniartságot. Ma ennek utánna vagyunk már. Tudjuk, hogy az csak egy üres phrázis, üres hang, Mig az emberiség nagyrésze, önnön magával is örök harezban, örök viszályban él, addig hiába várunk arra, hogy e visszas állapot önmagától, békés uton megszűnjék.

— Ismerjük a te theoriádat. — vágott közbe egy szintén meglehetősen fiatal férfi, kit Vallesnak neveztek, s hivatására nézve író volt.

— De az eszközöket barátom, az eszközöket. Ezekről is hallunk valamit. Mert abban, hogy egy jótékony rombolásra, újításra szükség van, körülbelül mindnyájan egyetértünk, ha csak Mörice barátunknak kedve nem jó oppositiót képezni.

S e szavakat mondva, gunyosan tekintett szomszédjára, ki háttal a falnak támaszkodva, meredt szemekkel bámult maga elé.

felhívást s indítványt szükség, hogy minden megye teljes erejéből pártoljon.

Ezen nagy horderejű eszme felvetésének, felkarolásának igen megörültem, annyival is inkább, mivel e hazában talán én voltam az első, ki az államilag kötelező jég- és tüzelési biztosítás eszméjét hangzatosan, az ma 2 évvel ezelőtt „Javaslat” alakjában az országos gazda-egyletnek és az országos gazdakörhöz tárgyalás, pártfogás további intézkedés s életbeléptetés előmozdítása céljából beterjesztettem, mely javaslatban az általános kötelező biztosítás mellett, abból kifolyólag a nélkülözhetetlenül szükséges mezőgazdasági országos és megyei pénzüzeteknek szükségessége, módja, kiváltság a pénzüzetek alapítókéjének önrönkből minden megerősítésünk nélküli megalkotása részletesen kifejtett.

A torontalmegyei felirat és az én fentemlített javaslatom elvben s alapjában teljesen megegyeznek, csak a módzatokban térnek el annyiban egymástól: hogy míg a torontalmegyei felirat a községi takarékpénztárak felállítását látja czélszerűnek és megfelelőnek, addig én a községi takarékpénztárak felállításánál, kiváltság a kezelésnél igen nagy, legtöbb esetben és helyen elháríthatlan akadályokat látva a megyei mezőgazdasági-bank felállítását látom kivethetőbbnek és előnyösebbnek, mert: a felállítandó községi pénztárakban a pénzkézeltés — alkalmas emberek hiányában — igen drága lenne, míg a megyei mezőgazdasági-banknál a kezelési költség sokkal kevesebbe jönne, mert a megyei-bankból minden egyes községbeli mezőgazda a kölcsönhöz szintén könnyen s rövid időn hozzájuthatna; mert a községi pénzüzetekben a kezeléstől félve, a nagy és középbirtokosok alapítványaikkal és betéteikkel igen tartózkodva, vagy éppen nem mennek bele, akkor a megyei mezőgazdasági-bank megalkotásánál anyagi erejükhöz mérten biztosan s bátrabban résztvesznek, mert a községi pénzüzetek felállításánál még azaz nagy nehézségben is ütköznek, hogy az egyes községekben, a legjobb módú, a legelőbbkelő — a község vezérferfiái, kik után a község megye — abban nem csak hogy részt nem vennének részvények vétele s betételeik által, s nemesak hogy nem pártolnák, de teljes erejükből ellene volnának, s mindent elkövetve ellene dolgoznának a községi pénztárak felállításának, azon egyszerű, természetes és tényleges okból, hogy az egyes községekben a legvagyonosabb telkes gazdák azok, kik a szegényebb gazdáknak beverő pénzeiket nagy kamatra (hétenként minden rénes forint — 40 új kr. — után 2 váltógarast — 4 új kr. — vagy 1 o. é. frt után egy kézi napzámot véve hetenként kamat fejében) tényleg oda kölcsönzik, s így az ilyféle igen nevezetes jövedelmi forrásból nem szívesen esnének el.

Továbbá a nevezett felirat csak a kisbirtokos telkes gazdákra kívánja az alakítandó pénzüzetet áldáshozó működését kiterjeszteni, én ezen jótéteményben a nehezebb pénzügyi helyzetben sínlódó közép földbirtokos osztályt is, (mely osztálynak fenntartása s megszilárdítása ugy állami, mint nemzeti tekintetből nem kevésbé lényeges dolog mint a kisbirtokos osztály megszilárdítása) részletlenül óhajtom.

Végre míg a nevezett felirat az állami biztosítást kizárólag a tűz ellen kívánja életbeléptetni, — addig javaslatom az állami kötelező biztosítást a jég és a termények tüzelési biztosítására is, — az abban felhozott alapos indokok folytán óhajtom kiterjeszteni.

Mely javaslatnak közlését, mivel az illető tárgy szőnyegre került, s mivel, hogy a szóban levő nagyfontosságú dolog könnyebben áteríthető s a felett az eszmék könnyebben kicserélhetők legyenek, sem időszertülnének, sem feleslegesnek nem tartom a miért is az illető tervezeti javaslat szövegét az „Földmívelési érdekeink” 1883. március 12-én kelt 314. számában megjelent, az alább megírottakban közöltetik. (Jövőre. Szerk.)

Annak közlése előtt azonban bátor vagyok megjegyezni, nehogy ezen szóban levő a mezőgazdák jólétét előmozdító s biztosító, s a hazai mezőgazdaság felvirágzását nagy mérvelősegítő intézmény életbe léptetése azon körülményen: hogy az állam annak kezelését elvállalni vonakodnék — megbukjék. — az állam helyét minden megye a maga hatósági körében elfoglalhatja s azt hűségesen betöltheti, — s a javaslat a megyékre is alkalmazható, az állam neve helyett esetleg a megye neve értendő; az utóbbi esetben, ha egyes megyék főgnák az általános kötelező biztosítási ügyet kezelni, akkor a biztosításból befolyó díjakat az egyes megyék kizárólag a saját megyei mezőgazdasági bankjának javára tartanák fel.

Móricz egy érdekes arcú férfi, magas homlokkal, nagy sötét szemekkel, s csinos barna szakállal, hosszú, hullámzó hajfürtökkel. Egész arczifejezésén, az a nyilt, szabad művészi vonás.

Ha azonban valaki, egy mélyebb, mintegy fűrkésző pillantást vetett ez arcra, önkénytelenül fel kelle ismerni ama titkon működő vihart, mely az ifju lelken átvonult.

Azok a szép, szelid vonások, mintha meghervadtak, betegesek, sápadtak volnának, azokban a szemekben sötét, ijesztő tűz lángolt.

Ruházataiban több volt, egyszerű művészi pongyolásgnál, az egész annyira elnyúlt, elkopott, s lehetőleg szennyes.

— Hagyd el! — szolt odadobva Rigault. — Móricz barátunk most is D. Adél grófnőre gondol; nála hiányzik, a mi egy socialistánál pedig főkéllék, a lélekerő, a szellem.

— Ha lélekerő alatt kommunistikus törekvéseket, rombolási kedvet, s hideg vérrrel gyilkolni készséget értesz, — válaszolt röviden a szóban levő, — beismerem, hogy igazad van, nálam hiányzik a lélekerő.

Rigault elnevette magát.

— Igaz! igaz! Majd el is feledtem, hogy te valamikor mily szívélyes viszonyban álltál egy bankírral, mint pártfogóddal s ezért morális kötelességed mintegy jó indullal visszatenni a felső körök iránt. Csakugyan ez igen természetes.

— Innen az is természetes, hogy barátunk kabátjáról még hiányzik a vörös szalag. Mondá Vallés fáradt fejét szomszédjéhoz vállára hajtva.

Móricz dühösen pillantott fel.

— Kik vagytok ti? Mióta lettetek ily hősök s nevezitek magatokat republikánusoknak, szocialistáknak. Te Rigault, kit ismertelek, midőn még balettánczozók lábánál ülve vívid a kegyelt udvarlók halás szerepét s a rendőrnökségnek valál kész köteles szolgálja.

— S te Vallés, te akarnád elhívetni velem, hogy a köznép, a munkásosztály nyomora szíveden fekszik?! Monj, menj! ismerlek beuneteket. Tudom, hogy ti mindnyájan

Mielőtt még a szóban levő tervezeti javaslat részletes közlésében becsátkoznék, bátor vagyok azt, mint közérdekű s a közjólétet előmozdító s biztosító ügyet, nemesak a megye, a gazdaközönség, de az összes állami polgárok, kiváltság az országgyűlési képviselők mint honatyaik és a magas kormány nagybecsű figyelmébe melegen ajánlani.

P.-Apáti, 1884. augusztus 27-én. **Vajda Gyula.**

Jelentés a gömőri ref. egyházmegye népiszkoláinak állapotáról az 1883/4-ik év elő- és utó feléről.

Az egyházmegye területén 67 községben van ref. iskola. Ezek közül a putnoki és a pelsőzi nem szerint elkülönített két-két külön osztatlan népiszkolát képez. Rimaszombatban csak a leányiskola a mienk, hol a növendékek kisebbekre és nagyobbakra osztva, két tanító vezetése alatt állnak. A lekenyei iskola egyesült protestans népiszkolának nevezhető, mennyiben a két protestans felekezet által tartatik fen. Közös iskolába járnak Rimaszombatban a fiúk, kiknek vallásos neveléséről az egyház gondoskodik, továbbá Oldalfalán és Rozsnyón hol fiúk, leányok kivétel nélkül közös iskolába járnak. A vallásos nevelésről azonban itt is gondoskodikva van.

Felekezeti iskoláinkban működött az első félévben: 63 rendes, 5 ideiglenes, 3 segéd és 2 lelkész-tanító, tehát összesen 73 egyén. A második félévben már csak 72 egyén, minthogy a zádorházi iskola apr. 31-ikétől fogva tanító nélkül van. Okleveles tanító van 63, nem okleveles 4 u. m. a rudnai, alsófalusi ragályi, g.kisfaludi tanító. Korra nézve legidősebb tanító Simon Abraham lekenyei tanító, ki 1810-ben született, hivataloskodásra nézve legidősebb Várady József daranyi tanító, ki 1834. lett tanítóvá. Korra és hivataloskodásra legfiatalabb Mares János berzétei tanító. Nős tanító van 45, nőtlen 16, özvegy 6. Az utó félévben rendes tanító volt 64, ideiglenes 3, segéd-tanító 3, lelkész-tanító 2.

a) Mindennapi iskolaköteles volt az első félévben 3306 gyermek, nem szerint: 1685 fiú és 1612 leány; iskolagyakorló volt 3505 gyermek, nem szerint: 1775 fiú és 1730 leány. Tehát 199 gyermekkel járt több, mint a mennyi tanköteles volt. E plusz a más felekezetűek által. Iskolába nem járt 174 gyermek. A 174-et levonva az iskolakötelesek létszámából kitűnik, hogy 95% tanköteles járt iskolába. b) A második félévben mindennapi tanköteles volt összesen 3325, finemű 1678, leány 1647. Tényleg iskolába járt 3324 gyermek, nem szerint: 1682 fiú és 1642 leány. Iskolába nem járt 122 gyermek. A második félévben tehát a tankötelesek 96%-a járt iskolába.

a) Ismétlő iskolaköteles volt az első félévben 1201 gyermek, nem szerint: 529 fiú és 672 leány; iskolába járt 1028 gyermek, nem szerint: 432 fiú és 596 leány. Tehát az ismétlőknek csak 85%-a járt iskolába. b) A második félévben tanköteles volt 1305 gyermek, nem szerint: 580 fiú és 726 leány; iskola gyakorló volt 2109 gyermek, nem szerint: 483 fiú és 626 leány. Nem járt 213 gyermek. Tehát a tankötelesek 84%-a látogatta az iskolát. Ismétlő iskola nem volt az első félévben 4 helyen, a második félévben 3 helyen.

A lélekszám arányához képest minden 6 lélekre esik egy tanköteles. Legkedvezőbb az arány a putnoki szakaszban, a hol minden lélekre esik egy tanköteles.

a) Más felekezetű tankötelesekből az első félévben 374 gyermek járt felekezeti iskoláinkba, b) a második félévben 577 gyermek, még pedig román. kath. 312, gör. kath. 1, ág. hitv. 152, izraelita 103. Legtöbb idegen felekezetű jár a pelsőzi szakaszba.

Egy tanító vezetése alatt több van, mint a mennyit a törvény megenged a következő helyeken: Tornallyán, Hanván, Balogon, hol mindenütt meghaladja a százat a tanítványok száma.

a) Az első félévben VI. osztályu népiszkola volt 32, V. osztályu 21; IV. osztályu 14; III. osztályu 1. b) A második félévben VI. osztályu népiszkola volt 24; V. osztályu 29, IV. osztályu 14.

Az iskolák szellemi állása a következő: kitűnő iskola van 22, díszes 31, kielégítő 13, gyenge 1. Kitűnő iskolák: Beje, Alsófal, Mihályfala, Ranya, Hanva, Putnok (fi- és leányiskola.) Páskaháza, Pelsőcz (fi- és leányiskola.)

gyűlölték, a mi nem nyetek szerinti, a mi nem saját egyéni érdeketeket mozdítja elő. Készek vagytok halált esküdni mindaz ellen, a mi nem a szeny, a piszok fertőjébe süllyedve jelenik meg előttetek. Boldogit ez titeket? Van ti nektek valami eszményképek? Birtokot ti valaha annyira felemelkedni, hogy igazán lelkesedjeteke valamiért?

— Megállj, elég, — szolt Vallés tompán, — te egy álmódószó bolond vagy, egyike az emberiség, a társadalom átkainak. Eszménykép? vajjon minek az? Régi portéka nagyon. A pozitívitás emberei vagyunk mi. El azzal az ósdi ostobaságokkal, haszontalan fecsegéssel s üres reménykedve várással, míg a sorsnak tetszeni fog változtatni a dolgok menetén.

— Te festő vagy, tudsz képzelősködni, ábrándképeket alkotni magadnak, neked Rubens az apostolod.

— Pedig bizony mondom a festészek, a költők tesznek tönkre bennünket előbb-úbb, ezek növelik a társadalmi fekélyt.

— Szépség, előkelő állás, jóság, mi szükség van ezekre?!

— Vajjon melyikből élhetünk meg közülök?

— Kenyér kell nekünk barátom, kenyér és pénz, szóval oly situáció, melyben vegetálhatunk legalább. Fel kell gyujtani a könyvtárakat, eme fészkeket a rabszolgaságnak s mindenféle ostoba eszméknek.

— Festményt kívánsz?! Eh bien! hát állj oda s nézd a feldühödt néptömeget, midőn haragja fenségében kést szeg az pénz és szellem aristokraták mellének.

— Ez az igazi festmény, édes festőm, az új generációnak való képcsoport.

A vita mindegyre erősbült. Rigault menydörögve emelte fel szavát. Ah ő értett a beszédhez, tudott menydörögni jobban, mint bármelyik latin negyedbeli társa.

Ott a söresarnokban pár pohár sör s pár pohár abszint mellett, valódi tüzzel, lelkesedéssel terjeszté saját eszméit, azon eszméket, mik a szó szerződés értelmében rámiték, féle-

Szalóc, Pokoragy, Radnót, Poszoba, Kövecses, Hubó, Tornallya, Zádorfala, Rimaszombat (mindkét leányiskola.) János, Palfala, Feled, Simoni, Iványi, Dicséretesek: Jéne, Lénártfala, Héth, Gieze, Horka, Beretke, Berzéte, Kőrös, Balog, Zeherje, Zsíp, Uzapanit, Kelemér, Naprágy, Reeske, Sajókeszi, Szuhafő, Aggtelek, Trizs, Imola, Zubogy, Ragály, Alsó-Szuba, Majom, Serke, Harmacz, Csiz, Bátka, Visnyó, Szkáros, Vály, Kielégítők: Dubicsány, Lekenye, Rudna, Szutor, Tamási, G.-Kisfalud, Darnya, Susa, Zádorháza, Otrokoos, Rás, Kálósa, Gyenge: Mártotfala. (Ezek az első félévi osztályzatok.)

Iskoláinkban általában a főt, e kerület által kiadott tanterv vitetik keresztül. Csak tizenhárom iskolában tértek el többé-kevésbé. Ezek is a tantervhez való alkalmazkodásra figyelmeztetve lettek.

Az iskolaszékek általában megfeleltek hivatásuknak, csak egyetlen iskolaszéket kellett hanyagsáért meginteni.

A fegyelmezés szabályszerű. Még nem engedhető szigorúság csak egy helyről, laza fegyelmezés 4 helyről jelentetett.

A tanítói lakás hibás volta ellen 9 helyről tétetett panasz.

A tanterem hiányosnak és czélszerűtlennek találtott 36 helyen, új iskola építéssel foglalkozik jelenleg két egyház. A múlt évben új iskolát épített Gieze, Martonfala, Putnok, Reeske. Ezeket kívül Rasban az iskola kideszkázottott és czélszerű ülőpadokkal látottott el; Zádorháza mozgatottott székek állítottottak be; Zádorfalán a tanterem kideszkázottott.

Teljesen felszerelt tanterem van 10, részlegesen felszerelt 20, hiányosan felszerelt van 37. Groó Vilmos tanfelügyelő az alsószubai és beretkei iskolának 30—50 frt értékű tanszergyűjteményt eszközölt ki a ministeriumtól.

Tankönyvvel csupán 7 helyen nem voltak kellőleg ellátva a növendékek. Örömmel említtetik, hogy Susán és Lénártfalán az egyház látottott el egy-egy szegény gyermeket tankönyvvel. Szutornak alapítókéje van arra, hogy minden iskolást ingyen lásson el tankönyvvel. Kálósán 3 frt árú könyv osztottott ki a szegény gyermekek közt a Nagy Gedeon féle alapítvány kamatából. Szalóczi Dániel rszombati lelkész 5 gyermeket látottott el Majomban tankönyvvel. Rimaszombatban az egyház 26 szegény sorsu gyermeket ingyen tanítottott és ellátott tankönyvvel. Ugyanitt egy 125 frtos fisharmónia vétetett az iskola részére. Pelsőczön 8 frt 75 kr ára tankönyv osztottott ki szegény sorsu növendékek között. Beretkén a nemeskeblű Fialka Erzsébet urhölgy ez évben is gondoskodott a szegény gyermekekről s ezen kívül az iskola felszereléséhez is 3 frtall járult.

Iskolai pénztár kevés kivétellel mindenütt van, még pedig sok helyen jelentékeny alappal. Egyházmegyénk pénzértéke kitesz 2247 frt 82 krt, ezenkívül a pelsőzi iskolának van 27 hold erdőleelője, a lénártfalinak 2 részvénye a putnoki népbankból. Legtöbb pénze van a páskaházának 650 frtja takarékpénztárba elhelyezve. Száz frtot meghaladó összeg 12 iskola pénztárában van. A dereneseni uradalom egy Balogon létesítendő közös iskola alapjára 1000 frtot adott; míg azonban ez létrejön, a kamatokat a balogi ref. iskola saját czéljaira használja fel.

Ösztöndíj alap van: Giezen, Remenyik András által alapítva, évenként 3 frtot jövedelmez s a legjobb számoló gyermekek közt osztatik ki; Pokoragyban, a Miklovics és Soós-féle alapítvány 12 frtot jövedelmez s az iskolalátogatóság által osztatik ki. Kesziben és Aggteleken 10—10 frt alappal. Jánosiban legközelebb tekint. Török Bilint ur 100 frtos alapítványt tett a legjobb tanuló jutalmazására. Pelsőczön a múlt évben egy magát megnevezni nem akaró egyén 6 frtot adott a Magyarország történetében kitűnő növendékek közt való kiosztás végett.

Testgyakorda van 8 helyen u. m. Hanván, Páskaházán, Pelsőczön, Giezen, Szalócson, Szutorban, Jánosiban, Balogon most készül. Egyebütt a szabadgyakorlatok tanítottottak.

Sajnos, hogy a szorgalom-keretek csak 29 helyen kezeltetnek czéljaiknak megfelelőleg. 8 egyházban bérbe vannak adva, 7 helyen a talaj alkalmatlan volta miatt nem használhatók fatenyésztésre, 7 egyházban szorgalmi kert nincs, 13 helyen pedig nem a czéljának megfelelőleg kezeltetik. Berzéte most vett a régi alkalmatlan terület helyett egy 415 négyzetög öles helyet 85 frton. Feled cserélt. Beretkén Fialka Erzsébet k. a. szerezte be a szükséges ker-

lemmel tölték el, a vidékről ide koronkint berándult nemes fiataliságot.

Beszédét rendezen a názareti ácsfiun kezdé, ki állandó czéltáblája volt metsző satírjának.

Szavait élénk tagmozdulatokkal kísérve, in thesi akasztófára huzta az egész klérust, rabszolgákká tette a gazdagoikat, romba döntötte a társadalmat s e romok fölé, mint egyedül megállhatót s létezhető helyzetét saját tekintélyét.

— Ah! nálad csak a guilotine hiányzik, hogy valóssággal hóhér légy, — szakította félbe Móricz hidegen, barátja szó- s frázisözönét.

— Guillotine? — viszonzá Rigault megvetőleg, — az nincs többé divatban; hanem azért kedves barátom e pontról sem feledkeztem meg, e téren is tettem tanulmányfélét. Gép kell nekem, gép, mely ezeket terít le egyszerre; amolyan mitrallese-féle tisztesen megnagyobbítva. Az, az főg rövid uton megszabadítani a belénk ragadt vérszopó férgektől.

Vallés helybenhagyólag bólintott. Jóllehet ő kevésbé volt vérszomjas, kegyetlenségre hajló mint barátja, de ép oly dicsvágyó. Születésére nézve cseh, tehát abból az országból, mert mindeure irigy, mert maga semmivel sem bír.

Ha kikelt olykor Isten és ördög ellen, azt megfontolva, számításból tette; s jutalma a tömeg tapsa lön.

Gyűlölte a templomokat, hanem annál inkább felkereste a báltermeket, a házasságot pedig egyenesen bűnnek deklarálta. Szóval azon emberek közé tartozott, kik előtt az érzésnek, az elvnek volt legkevésbé becsé.

Móricz még nem állott azon a ponton, és éppen azért rögtön ki is kelt ellene.

— Végre is, — mondá Vallés, a festészhöz fordulva, — te elégedetlen vagy, gyűlöletet táplálsz; vajjon ki ellen? mi alapja van e haragnak? mit akarsz?!

— Bosszut! — viszonzá Móricz tompán.

(Polytatása következik.)

tészeti eszközöket. Jó adag lelketlenség kell hozzá, hogy némely tanítók daczára a sok figyelmeztetésnek semmit sem lendítenek az iparkodás körül, még ott sem, a hol a talaj alkalmasnak mutatkozik.

A tanítói jövedelmek közül legmagasabbnak mutatkozik a simonii, hol a jövedelem 700 frtra van beállva, s legesekélyebb a ragályi, hol 150 frtot tesz ki. Háromszáz forint jövedelmet meghaladó tanítóság van 39, háromszáz alól marad 30. A fizetési hátralekők miatt kevés helyről érkezett panasz.

A könyvtárak sok helyen virágzó állapotban vannak. Dicskedve kell említeni ismét Gróó Vilmos tanfelügyelő nevét, ki a beérkezett jelentések szerint 17 iskolának adott a „jó könyvek” cím alatt kiadott olvasmányokból 15—15 füzetet. Ugy tudom azonban magán uton, hogy több iskola is részesült ilyen ajándékba. Sajnos azonban, hogy míg az ifjusági- és népkönyvtár szaporítására kiváló gond fordították, addig a szakkönyvtár legtöbb helyen elhanyagolt állapotban van. Ifjusági és népkönyvtárról 52 helyről érkezett jelentés s csupán Susáról jegyeztetik meg, hogy ott az iskolának semmiféle könyve nincs. Gazdag könyvtára van: Simoniának, Iványinak, Rimaszombatnak, Jánosinak (hol a múlt évben tartott chorushál jövedelméből 200 frt értékű könyv vásároltatik), továbbá Serkének, Szutornak (664 drb) Pelsőznek, hol a könyvtár 300 frt alapítókével rendelkezik, végül Giczének. Gyermeklapokat hordatott az egyház Rimaszombatban, Pelsőzön, Piskaházán.

Kézimunka több helyen tanítottat; így a többek közt Balogon szalmakalap s kosárkötés; Zsuzsán szalmakalap év pamutkötés, Rimaszombatban, Palfalán, Serkében, Simonián, Darnyán női kézimunka, Ráson szalmakalap fonás.

Iskoláink közül a kir. tanfelügyelő ur a múlt évben kilenczet látogatott meg.

Egyház által fenntartott ovodánk csak Pelsőzön van, az érdeklődés azonban ez iránt is szünőfélben.

Mindezek kétségtelen bizonyosságai annak, hogy tanügyünk nem szolgálat aggodalomra okot. Szegénységgel küzdő egyházaink és tanítók erőfeszítéssel is törekednek megfelelni a törvény kívánalmainak. Dicskedés nélkül, de önérettel mondhatjuk, hogy úgy fénylik a mi világosságunk, hogy mások is láthatják igekezetünket. Ragyogjon is időről-időre, nemzedékről-nemzedékre!

Ruszkay Gyula, isk. vál. elnök.

Hirek és vegyesek.

Törs Kálmán orsz. képviselő tiszteletére, ki e hó 27. 28-ik napján városunkban időzött, fényes banquettet rendeztek volt pályatársai, melyről a szellemesebbnél-szellemesebb toasztok sem maradtak el. A képviselő ur lelkioromát fejezte ki a felett, hogy Rimaszombat, — melyben a boldog tanulóéveket töltötte, minden tekintetben rohamosan halad előre.

Tóth János, a rimaszombati egyesült prot. gymnasium derék rajztanára, a n. körösi ref. collegiumban megüresedett rajztanári állomásra választatott meg, hova tegnap el is utazott.

Alapítvány. Fülep Bénéjám in, a rimaszombati ref. leányiskola egyik tanítója, ki egyetlen gyermekét Béla-t, a III-ik gym. osztály egyik kitünő növendékét, vesztette el a szünő alatt, az elhunyt kedves gyermek emlékére 100 frtos alapítványt tett, melynek kamatai évről-évre a „Kazinczy ünnepély” alkalmával mint pályadíjak fognak kiadni. Bizonyára maradandóbb emlék, mint azon gránit vagy ércszobor, mit a gyászában is fényűző csapat emel elhunyt kedveseinek sirhalma fölé.

Nyári mulatság. A tűzoltó-testület nyári mulatsága ma délután lesz a „Széchenyi-kert”-ben, melyre felhívjuk a közönség figyelmét.

Azon tűzoltók fogadástétele. kik újabban sorakoztak az egyet zászlója alá, e hó 24-én volt a városi ház udvarán. 77 tűzoltó volt jelen, kik közül 34 tette le újabban a fogadalmat. Beszédet ez alkalommal Molnár József főparancsnok és Szabó György polgármester tartottak.

Gyermek színelőadás volt e hó 24-én városunkban. A játékok egytől-egyig 8—10 éves gyermekek voltak, hanem előadásuk valóban meglepte nemcsak a gyerektársakat, de a szép számmal összegyűlt válogatott közönséget is. „A jó eszelekedet” és „Geiza herceg” kerültek színre, szereplők Kővári Béla, Raisz Dezső, Remenyik Lajos, Kővári Sarolta és Kővári Irma voltak, kiket egytől-egyig gondos anyai kezek oktattak a gyermekszerepekre. Taps és kihívás persze nem maradhatott el s míg a közönség jóízűen mulatott az előadáson, addig a mamák szemében nem egy-két örömköny esillogása volt látható.

Kovárcz-Haszper A. assz. leánynevelő felsőbb tanítványában Losozcon a jövő tanév szeptember hó 1-én kezdetét venén, a beiratások f hó 25-től eszközölhetők. Tandíj egész évre 30 frt. tandíjmérségért folyamodók kérelmükkel az intézeti tulajdonosnőhöz forduljanak. — A varrósiskolai tanfolyam folytattni fog. — A bentlakásért járó díj (leszállítva) egy évre teszen 250 frtot.

Nagy tűz pusztított e hó 23-ikán Süvete községben. Elégett 12 lakoház, 32 csür, a legtöbb gabonaneműek s takarmánnyal telve. A rémület általános volt, úgy, hogy ha a szél meg nem fordul, az egész falu áldozatul esik a zür-zavarban. Az oltásnál kiváló érdemeket szerzett Maléter Ede szolgabíró, ki a vészhelyen megjelenvén, a rémült lakosokba bátorságot s mentési kedvet igyekezett önteni, maga járván jó példával elől. A gyau egy részeges emberre esett, kinek szőnné égett testét egy csür úszkái között meg is találták.

A rimaszombati dinnyevásár mint ilyen alig érdemel említést. Néptelen volt kívül, néptelen volt belül, ha csak a ruha- és kelme árusokat nem számítjuk. A gabonaneműek árát a börzespeculatio teljesen leszorítván, csak azok hozták piacra, kiknek elkeltett adniok, míg a nagyobbt termelők kedvezőbb ár után várnak. Ez azután elszibbasztotta a többi áruezikket vásárlása iránt is az érdekeltséget s lehet mondani miaden a leglenyomottabb áron kelt el.

Századunk legnagyob vihar a Saxeby Gale 1887. szeptember 19-én fog bekövetkezni, mint azt Stone Wigginsz canadai csillagász jósolja, a ki pontosan előre megmondta az 1878. márczus 9-iki és 1884. január 26-iki viharokat is. A Saxeby Gale legutóbb 1869 október 7-én dühöngött, mikor ugyszólván összes Uj-Anglia erdeit megsemmisítette. Wiggins most kiszámította, hogy e minden viharok fejedelme minden 5461 nappal szokott jelentkezni s így 1887. szeptember 19-én fog visszatérni. Wiggins szerint a vihar legdühösebb kitérése szeptember 20-án délután lesz, nagy földrengéssel s Kaliforniában és Nyugat-Európában

októberben érkezik. Heves viharok lesznek 1884 szept. 20. és 23-ika, valamint október 20-ika 22-ike közt, továbbá 1885 márczus 18-ika és 20-ika, 1886 szeptember 29. és 30-ika, 1887 márczus 26-ika és 29-ike közé eső időszakokban. E viharok közül legnagyobb lesz az 1886 szeptemberi. E—s.

Az olvasni tudó kutya. Sir John Lubbock, a híres angol természettudós, tudvalegőleg arra adta a fejét, hogy megtanítsa olvasni Van nevű kutyáját, és valóban meglepő eredményeket ért el okos állatjával. Az igaz, hogy nem ad újsgót olvasni a művelt ebnek, de a derék Van apróbb dolgokban teljesen megérti az írást, mint azt most a London „Spectator” írja. Lubbock a következő módszert követte kutyája olvasni tanításánál: 30 centiméter hosszú 10 centiméter széles papirlapokra nagy betűkkel, bonyodalmas helyesírást mellőzve a következő szavakat nyomtatata külön-külön: eredi, ehetnem, ihatnám, esontot stb. E papirlapokat sorba a földre rakta és a kutya pár hét mulva már annyira volt, hogy ura parancsára ki tudta választani a kívánt papirt és apportálta. Később odáig vitte Van, hogy az most már a saját kívánságait is ki tudja fejezni ama benyomtatott papirok által; ha éhes előmutatja az ehetnem, ha szomjas az ihatnám felíratu lapot. Mindaddig, szájban tartja ura előtt a papírost, míg nem teljesítik kérését, s ha adott neki a mit kívánt, szép esendesen letekszik. Ha ura kimenőben van és hívja ebét, Van rohár a sétálni szóval ellátott czéduláért és diadalmasan viszi egész a kapuig. Tökéletesen érti a esont jelentőségét is. A dolgozószoba padlóján több viz felíratu papirlap van; ha az eb szomjas, felkap egyet a szájába és szalad vele az urához. Megesik néha, hogy Van eltéveszti a czédulát; ilyenkor gazdája azt a tárgyat adja neki, a mi a papíron áll, mire a kutya fut vissza és kikeresi azt a lapot, a melyen kívánságának megfelelő dolog olvasható. Mikor az ember keresélni látja az ebet a papirok közt, kétség eimnek mutatkozik, hogy Van tudja mit akar; nemcsak megkülönbözteti az egyes szavakat, de a kérdéses szóval társítja is az illető tárgy képzetét. Kétkedök azt állították, hogy ezt a tudós kutyát talán inkább a szaglás, mint olvasás vezeti. Lubbock e hitetleneknek a következő kísérlettel válaszolt: több új czédulát nyomtatott e szóval pastétum. Mikor az eb Lubbocknak egy ily czédulát vitt, a tudós elvette tőle s a földön levő papirok közé egy más ugyanilyent tett. Van rögtön kikereszte ezt az újat is és szaladt vele urához; többször ismétlődött ez annak a bizonyosságául, hogy a kutya csakugyan pastétumot kívánt és nem egyebet. Ez mutatja, hogy a szimatnak semmi köze a czédulák kiválogatásához s az tisztán az eb ösztönének a dolga. — E kísérleteket, — mondja az említett angol folyóirat, — bárki is véghezviheti saját kutyájával, mert Lubbock szerint Van semmi különös lángész az ebek közt, hanem csak afféle közönséges teltség. Lubbock szentül meg van győződve a felől, hogy kutyája tud olvasni, a mennyiben megkülönbözteti az egyes írott szavak jelentőségét. E—s.

CSARNOK.

Murány várának fekvése s ennek egyetör-téneti leírása.

Írta: Tóth Ferencz

Gömörmegye éjszaki részén fekszik a most romokban heverő híres murányi vár. Hogy hajdan híres lehetett, ezt mutatják a még most oly erős várfalak, a melyek az idő mostoha viszonyaival most is dacolnak; s hirdetik egykori fényüket s hatalmukat. E vár alapítását biztosan tudni nem lehet, mert Gömörmegye éjszaki feléről a XI. és XII. századokig nem szól oklevél s nagy valószínűséggel ezen erdős vidék, mely 800 év előtt teljesen vadon lehetett, a XII. században kezdett benépesítettü szász bevándorlókkal. Hogy helységeink egyik-másikának alapítására a németek befolytak, így írja Lovassy Sándor az ő Murányvölgy földrajzának leírásában, azt nem csak több családnev, de a vidék egyes részeinek elnevezése s az itt divatozó szlovák tájnyelvben maig fennmaradt számos német eredetű szó is igazol. Az itteni mai szlovákság alapját a beköltözött hunok, aztán Gúskra eseh portyázói (1442—1460) vetették meg. Valószínű tehát, hogy a murányi vár a XIII. században már fennállott.

Azonban ez nem lévén ezelőm fejtegetni, én csak Murány községtől az utat várral s tapasztalásaimmal szándékozom leírni. Murányból először É. Ny. felé indulva, egy meredek kőves és kavicsos gyalog úton haladva körülbelül egy órai gyaloglás után, mely bokrok és kisebb fák között vezet, feljutunk egy még most is jó karban található utra, mely mészko kavicsos ki van szórva s a monda szerint itt sétált gyakran a vár urója Széchy Mária. Ez uthoz felérve délnek fordul az ut, felfelé, haladva az utas majd mindig árnyékban lépdél s észre sem véve egy kuforráshoz ér, itt kipihenve magát tovább halad; a forráskútig gyalogolva a távolság jó messze van, de az utas nem veszi észre, mert mindig regényes bükkös s fényes erdőket lát, melyek a szemet elragadják, fölfelé haladva balról van egy ropant mély völgy sziklakkal, és regényes kilátással, e sziklák tetején van egy volán (több tányér alakú) tóví hegy, rétpél, mely evesként több ezer mázsa szénát szolgált. Jobbról meredek hegység van bükkös erdővel. A forráskúttól pár száz lépésnyire vadászalokhoz érünk, azonnal szembe tűnik a várom, bár elfá adva ugyan, de pihenni sem akarva azonnal látni kívánjuk e régi várat.

Legszébb kilátás van a várból, ha az ember hajnal hasadtakor ér fel. A vadászaloktól felfelé haladva sziklába vésett lépcsőkön kell haladni s vigyázva, hogy az ember meg ne esuszson. A várhoz érve ott látjuk azonnal az előbástyát Szász-Cöburg-góthi herceg czimerével s beérve a várba a sok romba hevert falakról lehet látni, hogy bent a várban sok épület volt az urnó palotájával s terjedelmes udvarral. A falak közt többnyire jávorfák nőttek ki terebélyes fakoronákkal.

Öt évi ott tartózkodásom után többször megfordultam a váromok közt, legyen szabad egy reggeli ottlétemet leírni.

Korán reggel sűrű szürke ködtömegek, melyeken az imént a szövetségesek áthatottak, feküdtek és gomolyogtak lent a völgyben, míg a hegyek csuesai már világosan mutatgattak erdőszékeit, csak koronáit vonult el fölöttük egy vékony ködfoszlány, hogy testvéreivel a felhőkkel egyesüljön.

Aztán vöröses vízfőny koszorúzta a csuesokat. Megjelent az ifjú hajnal bíborköpenyében, jelentve a lehatalmasabb király: a nap érkezését.

Lent a völgyben összevonta a ködkirály szürke köpe-

nyét, hogy helyet engedjen a hatalmasnak, de elég udvarias, vagy kétszínű volt, hogy palástjának egy részét a kedvelt piros színnel lássa el. A világosság rögtön uralmat nyert. Lent a messze síkon falvak, városok látszottak s egy patak kezdett csillogni kigyózó futásában, fent a hegyen pedig ragyogó napfény villogott s a romok hosszú árnyékokat vetettek.

E közben szent esend uralkodott mindenütt. Később az eddigi némaságot sajtáságos zugás törte meg, a reggeli favalom köszöntése volt ez, mely megrázta a fák leveleit és ágait s azok halk zizegással, zajgással hajoltak együvé, hogy enyelgéseiket kisereljék.

Távolról ugy hallatszott, mint a tenger moraja. E jelre élénk kezdett lenni az erdő. Kis madarak fázva bujtak össze fészkekben s álmódzó esiesergéssel ébredtek.

Hallatszott a rigó futtye, a harkály rikoltása s a kakuk szava.

E látványok felett érzékenyül az ember s gondol a világ mulandóságára s azon időkre, midőn a vár virágzásban volt, s azon fény pontjára, midőn ennek Széchy Mária urója volt.

Gyöngyösi István uram az ország akkori első lantosa Széchy Mária menyegzője alkalmával verselést és felolvasást tart s ennek jutalmául egy oklevelet és egy egész falut kap ajándékol.

A murányi vár legszebb napjait élte. Venus meghódolt Marsnak, de csakhogy emezt viszonyhódolatra bírja.

Vesselényi bevette Murányt és a szép özvegy szívét, de néhány percz mulva mégis ujra Mária volt az urnó Murány felett. Ez édes rabszolgaságra önként vállalkozók közül ő már a harmadik volt s a férfi erő és női fenség ezen egyesülése oly tünemény volt, melynek az egész ország örült.

Örült a császári párt, mert hadvezére egy nevezetes várat szerzett vissza keze által a magyar királynak; örültek az erdélyi fejedelem udvarában, mert meg voltak győződve, hogy Széchy Mária férjét részökre fogja nyerni.

Igy a menyegzőre meghívó levelek mind a két párt híveinél nyílt filekre találtak, a határnapra özönlött a tömördek úri nép Murányba.

Az eseket több napi lakoma követte. A jobbágyság számára az alanti völgyben, az urak számára a tágas palotán, mely nyolcz ablakszeggel tekintett alá a gyönyörű vidékre. A lakoma alatt cigány zene szólott; utána Gyöngyösi István uram felolvasásai következtek s az egész tánc fejezte be, mely reudenes benyul a késő éjszakába.

(Folytatása következik.)

Színház.

Vasárnap ismét újdonságot láttunk, a czimszerepben Erdei Bertával. Almásy Tihamér „Czigány Pannára”-ja nem tartozik jobb népszínműveink közé. Alakjaival és pedig sikerültebbekkel — Pannát kivéve — már többször találkoztunk. Cselekvényei igen lazán függvén össze, maga a főalak is csak művészi felfogásnak köszönheti a tetszést, melyben részesült. — s e tekintetben Erdei Berta feltétlen elismerést érdemel ugy játéka, mint dalaiért, de viszont ő is halálal tartozik a zeneszerzőnek. Serlynek, amaz eredeti kedves dallamokért, melyekben erőteljes szép hangját érvényesítette. Magának a darabnak egyetlen érdeme a drámai erő, mely a cigány nő szenvedélyes természetét, a nő szerelmének nagyságát még a sátor alatt is kifejezésre juttatja. A többi alakok sokkal közönségesebb, csoportosítottak jóval ziláltabbak, hogysém alkalmasak lennének e darabot színpadainkon maradandó becűvé tenni. Egyébiránt színészeink kedvvel, nagy igyekezettel törekedtek a félig telt ház közönségének élvezetes estét szervezni, s nem ök okai, ha ez csak egykét szereplőnek sikerült. Külön-külön mindenik jól, helyesen alakított, de összhatásuk — a mi benső hibái miatt — nem elégitette ki a várákozást. De a rendezés sem volt kifogástalan. Például az a vásári jelenet avval az egyetlen fazekassal sehogy sem volt képes a vásári képeknek csak egy kis darabocskáját is híven visszaadni; az a drámai jelenet pedig, melyben a bosszútól lihegő cigány vajda Vámost megkötözteti épen neveltségessé silányult látva, hogy az egész erőszak egy laza zsinog, mely csak a megkötöztött kegyelméből tartja magát. Már egy alkalommal megjegyeztük, hogy a szavaknak — szükségteknél — gyors, a torok mélyéből erőszakolt kiejtése, a kézhadoná mig egyrészt sohasem pótolja az előadás hiányait, másrészt mindig kellemetlen, zavaró, sőt neveltség. Ez utal sem voltunk képesek megérteni a fazekat áruló egyetlen szavát sem, holott pedig talán itt hallottuk volna meg Pannán azon elhatározásának valódi okát, hogy büvereklyéjétől megvált, a Perkó legény pedig, ha paraszatosan nincs öltözve, inkább egy kopott hidalgónak vált volna be, annyira idegenszerűek voltak mozdulatai, kézlejtései. Az így szereplőknek nem ajánlhatjuk eléggé a népi alakok mélyebb megfigyelését.

Hivatalos közlemények.

Hirdetmény.

1909. sz. — A rendes őszi megyei bizottsági közgyűlés határnapja — melynek kiválóbb tárgyait a jövő 1885-ik évi költségvetés tárgyalása, az elhalálozás folytán üresedésbe jött megyei központi árvászeki közgyámi tiszti állomásnak választás utjáni törvényszerű betöltése, a jövő évi virilis tagok névjegyzékének végleges megállapítása, a kilépendő közgazgatási bizottsági tagok helyeinek betöltése s több fontos és közérdekű ügyek elintézése képezendik. — Főispán ur ő nagyméltóságával egyetértve, folyó évi szeptember hó 15-ik napjának reggeli 9 órájára s a következő napokra kitűztetvén, — van szerenésém erről a tisztelt közönséget s a megyei bizottság t. tagjait értesíteni s hivatalos tisztelettel felkérni, hogy a tanácskozásban lehetőleg teljes számban részt venni szíveskedjék.

Kelt Rimaszombatban 1884. évi augusztus 26-án.

Alispán helyett Ujházi, főjegyző.

Pályázati hirdetmény.

1909. sz. — A megyei központi árvászeki közgyám véletlenül történt gyászos elhalálozása folytán üresedésbe jutott ezen tiszti állomás választás utján leendő betöltése a folyó évi szeptember hó 15-ik napjára Rimaszombat városába kitűzött rendes őszi bizottsági közgyűlés tárgyat képe-

zendvén, ezen tisztí állomásra előlegesen a pályázat ki-hírdették.

Felhívataknak emellegesen mindazok, kik ezen közgyámi állomás elnyerése végett pályázni ohaítanak, hogy az 1883. évi I. t. cz. 3. §-ának megfelelőleg felszerelt folyamodványaikat bezárólag szeptember hó 14-éig Rimaszombtatban az alispáni hivatalban beadni annyival inkább el ne mulasszák, mivel a kitűzött határidő után elkésve beadott folyamodások a kijelölésnél figyelembe vétetni nem fognak.

Kelt Rimaszombtatban, 1884. augusztus 26-án.

Alispán helyett **Ujházy**, főjegyző.

Rimaszombati kir. ügyészségtől.

Árlejtési hirdetmény.

4774. sz. — A r-szombati k. ügyészség felügyelete alatt álló pelsőczy központi fióktogház helyiségeinek 1885. évi világitásához szükséges kőolaj szállításának biztosítása czéljából árlejtés hirdettetik, s árlejtési határnapul 1884. évi szeptember hó 29-ik napjának délelőtti 10 órája ezen kir. ügyészség hivatali helyiségébe kitűzetik. — s arra a vállalkozók azon megjegyzéssel hívatnak meg, hogy az árlejtési feltéte-

lek addig is a kir. ügyészségnél megtekinthetők, és hogy az árlejtésre kitűzött határnapig írásbeli zárt ajánlatok is elfogadhatnak.

Ezen árlejtési hirdetmény szokott módon közhírre tétetik

Rimaszombtat, 1884. augusztus 26.

Kubinyi Aladár, kir. ügyész.

Gömörmegye kir. tanfelügyelőjétől.

Körlevél.

Az Andel tanár tervezett és Steffitschek Ferencz mechanikus által (Wien, VI. Bezirk, Bürgerspitalgasse) készített „Collection plastischer Lehrmittel und Anschauungsbehelfe zur Unterstützung des Unterrichtes im perspektivischen Freihandzeichnen an Mittelschulen, Bürger- und Volksschulen“ című távlatani készülékek és plasticus rajzminta-sorozat az orsz. tanszermuzeum állandó bizottságának bírálati jelentése alapján realiskolák, gymnasiumok, közép ipariskolák, ipari rajztanodák valamint polgári fiu- s leányiskolák, tanító- s tanítónő-képezdők és alsóbb fokú ipariskolák használatára melegen ajánlatik.

Mi is a vallás- és közokt. m. kir. miniszterium f. é. július 15-én 21540. sz. a. kelt rendelete értelmében azzal körözttetik, hogy a részletes jegyzék kívánatra ugy innen, mint említett czég által megküldetik.

Rimaszombtat, 1884. év augusztus 15.

Groó Vilmos, kir. tanfelügyelő.

Felelős szerkesztő: **Bodor István**.

Nyilttér. *)

Makkeladás.

A **Gróf Forgách család kokovai erdő birtokán** találtató s mintegy 1000 darab sertés felhizlalására alkalmas bükkmakk termés szabad kézből megvehető az **uradalmi erdőhivatalnál Kokován**.

*) E rovat alatt közölttekért nem vállal felelőséget a Szerk.

Magán-hirdetéseik.

Haszonbéri hirdetmény.

A rimabrézói közbirtokosság italméresi joga, vendéglő, mézárszéki épület és állással együtt — az 1885-ik év januárius 1-ső napjától számítandó három évre — a Rimabrézón folyó évi **szeptember hó 22-én** délelőtti 10 órakor tartandó árverésen haszonbérbe fog adadni. Bérleti szándékozók 200 frt bánatpénzzel jelenjenek meg.

Haszonbéri feltételek alólírottán Rimabrézón és Marton János ügyvéd urnál Rimaszombtatban megtekinthetők.

3—3

Boczkó Dániel,
közbirt. igazgató.

Árverési hirdetmény.

Jolsva rendezett tanácsu város tulajdonához tartozó királyi kisebb haszonvételek és pedig:

Négy városi és négy magánépületben nyitható italméresi jog;

Mészárszék hozzá tartozó jégverem- s vágóhíddal;

Melegvízi- és alsó-malom;

Vásár- és helypénzszedési jog; nemkülönben a város tulajdonát képező

Fürdőhelyiség az ott gyakorolható italméresi joggal — a szeszárulás kivételével — s a fürdőhöz tartozó kerttel 1885. évi január hó 1-től 1887. évi december hó 31-ig terjedő három évre **folyó évi szeptember hó 2-án** Jolsva városházának tanácsstermében megtartandó nyilvános árverésen bérbe adadni fognak; megjegyezttetvén, miszerint a malmok esetleg 6 évre. a fürdőhelyiség pedig magánvegyemény útján is bérbe vehetők.

Az árverési feltételek alólírott polgármesteri hivatalnál bármikor megtekinthetők. — Kelt Jolsván, 1884. aug. hó 14.

3—3

Remenyik Ede polgármester.

Arany és ezüst.

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönség tudomására hozni, hogy a több év óta jó hírnévnek és pártfogásnak örvendő

órás üzletemet

legujabban még **ékszerekkel** is gyarapítottam; feltalálható itt mindenféle arany és ezüst **gyűrű, karperecz, mellű** (Broche), **fülfüggő, inggomb, láncz, női- és férfi-medailon** stb. stb. Továbbá igen nagy választéku **arany és ezüst zseb- és fali-órák** a legjutányosabb árak mellett.

Órajavitások jótállás mellett elfogadhatnak és a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek. — Teljes tisztelettel vagyok a n. é. közönségnek kész szolgálja

Stehlinszky Ignác,

— óraműves.

Üzlethelyiség: Rimaszombtat, temető-utca 8. sz. a. házban.

Mindenféle virslik.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy legujabban egy hentes- (virslis-) segédet hozattam Bécsből, hogy ez által azon hiányt pótoljam, mely városunkban mind ekkoráig érezhető volt. — Biztosítom előre is városunk és vidékének igen tisztelt közönségét, hogy nálam mostantól kezdve **mindenféle virslik** a legizletesebben (tisztán kezelve) készittetnek, friss állapotban, igen jutányosan árultatnak.

A n. é. közönség szíves megrendeléseit kérve maradtam teljes tisztelettel. — Rimaszombtat, 1884. augusztus 30.

Mindszenti Bertalan,
mészáros és hentes mester.

Árverési hirdetmény.

1190. sz. — Nagy-Rőcze rendezett tanácsu város tulajdonához tartozó királyi kisebb haszonvételek, ugymint:

1. Három városi- és egy, a Murányi-utczában magán-épületben nyitható italméresi-jog.

2. Fürdő-helyiség szintén italméresi joggal.

8. Húsvágó-szék, vágó-híddal és legeltetési jog; az 1885-ik évi január hó 1-étől kezdve, három évre, folyó évi szeptember hó 25-én d. e. 9 órakor a város-ház tanácsstermében megtartandó nyilvános árverés útján bérbe fognak adadni.

Az árverési feltételek a polgármesteri hivatalnál megtekinthetők.

Kelt Nagy-Rőczén, 1884. évi augusztus hó 20-án.

1—3

Stefancsok Károly, polgármester.

Makk és gubics árverezés.

Fülöp Szász-Coburg-Gothai herczeg ő királyi fensége Baloghvári és Derencsényi uradalmainak erdeiben az ez idei makk és gubics termés folyó évi szeptember hó 4-én Felső-Baloghon az uradalmi számtartói hivatalnál nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek fog eladatni. Az árverezési feltételek az alulírt erdőhivatalnál megtekinthetők.

Fülöp Szász-Coburg-Gothai herczeg Baloghvári erdőhivatala Meleghegy, 1884. augusztus hó 20-án.

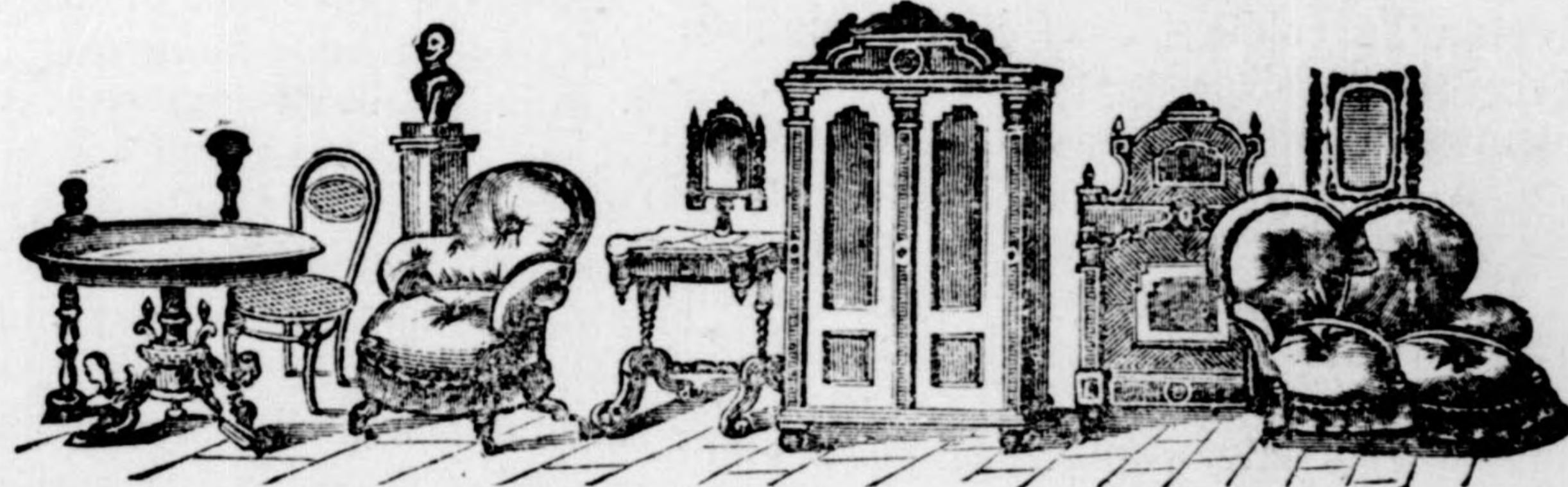
2—2

SÁRKÁNY bizományi butor-csarnoka

teljes lakberendezések részére

2—3

Budapest, Gizella-tér 3. sz. I. emelet, a Deák-Ferencz-utca sarkán

ajánlja a főváros asztalos és kárpitos mesterek közreműködésükkel egyszerű választékban elhelyezett urasági-, salon-, ebédlő-, háló- és fogadó-termek butorait, mindenemű polgári kiházításokra igen alkalmas egyszerű butorzatot és dús készletben atlasz, selyem, bársony, crepp és juttaszövetekből legizletesebben elkészített salongarnitúrákat rendkívüli olcsó árak mellett. — Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek. — Vidéki megrendelések 10% előleg beküldése mellett teljesittetnek. Csomagolásért 4%.

Előnyös kereset.

Kereset Minden állásu személyek **állam és dijsorsjegyek havi lefizetés melletti eladására** (az 1883. évi XXXI. törvényezikk alapján) **mindenhol** előnyös feltételek alatt felvétetnek. Ajánlatok küldendők: **A fővárosi váltóüzlet-társasághoz Budapesten.** 4—6

Kiadóhivatal: Budapest V. Nádor-utca 7-ik szám.

Előfizetési árak

a „**PESTI HIRLAP**“-ra

Egész évre . . . 14 frt — kr.

Félévre . . . 7 frt — kr.

Negyedévre . . . 3 frt 50 kr.

Egy óra . . . 1 frt 20 kr.

Egy szám helyben 4 kr.

Vidéken 5 kr.

PESTI HIRLAP

LEGOLCSÓBB, LEGJOBB, LEGELTERJEDTEBB MAGYAR
POLITIKAI NAPILAP.

Megjelen

3—7

m i n d e n n a p

az ünnep- és vasárnapokat követő napokon is, **2—2³/₄ iven.**

Mutatványszámok kívánatra egy hétig ingyen és bérmentve küldetnek.